

מסע לסיגט עיר הולדתו של אלי ויזל

דבורה מן

"אי שם"

בטראנסילבניה,
למרגלות
הקרפטים,
סמוך לגבול
הציפוני ביותר
של אירופה
המזרחית, היה
היתה פעם עיר
קטנה ומאובקת,
אשר קרו לה
סיגט. לפני
היתה זו עירי
שלי. עכשיו
שוב איננה שלי.
ועם זאת לא
השתנתה כלל
ועיקר. או כמעט
שלא"

כך פותח אלי ויזל, שהלך לעולמו השבוע, את סיפורו "השיבה האחרונה" בו הוא מתאר את ניסיון השיבה לעירו סיגט, שהיה חוויה כואבת וקשה עבורו, כפי שהוא כותב בהמשך: "איך אוכל לאזכר את מותה של קהילה שלמה? מה צריך להגיד, לעשות? כמה נרות צריך להדליק, כמה תפילות לשגן, וכמה פעמים? אם מישהו יודע את התשובה, לא אני הוא. אני עדיין מחפש אותה" (השיבה האחרונה) סיגט, בה ישבו למעלה מעשרת אלפים יהודים, היתה מרכז יהודי גדול. עיר של חסידים ואדמו"רים גדולים וחשובים, בהם אדמו"רי שושלת טייטלבוים, אדמו"רים משושלת סאפינקא וקרעטשניץ. בעיר היו קיימים כ-300 בתי כנסת ובתי מדרש. מהם נותר על תילו רק בית הכנסת הספרדי. במאי 1944 נשלחו כל תושביה היהודים לאושוויץ בארבעה משלוחים. סיגט, היא גם עירו של אלי ויזל, שמלבד ביקור אחד לא שב אליה, אך היא לא עזבה אותו. כך גם אנו, יצאנו, במסגרת המרכז 'בעקבות קהילות ישראל' בחיפוש אחרי העולם שאיננו עוד במחוזות טרנסילבניה והונגריה, מתוך ניסיון להיאחז בשורשים, להדליק נר נשמה בבית עלמין בו טמונים בני משפחה, להתרפק על זכרונות ילדות בבית ילדות ששרד ולהתפלל בבתי כנסת שעדיין עומדים על תילם. עברנו מאראד לטימישוארה, מסיביו לטירגו מורש, קלז' - היא קלזנבורג, דו' וסאטמר ובכל מקום בתי כנסת משוחזרים, בתי עלמין וסיפורי שואה.

והחברים לקבוצה מתרגשים, מחפשים את בית ההורים, ובבתי

העלמין את קרוביהם, ומשתפים אותנו בסיפוריהם. ואנו הולכים בעקבות השורשים של החברים ומתברר לנו שחלק גדול מן הקבוצה - שורשיו בסיגט. מלכה מספרת שנולדה בסיגט ומשתפת אותנו בקורות משפחתה בתקופת השואה, מינה משתפת אותנו בילדותה בסיגט ומציינת כי אנו הקבוצה הראשונה שמבקרת בבית העלמין ששופץ, ובהתרגשות אומרת שהגשימה חלום בבואה למקום. והחברים ממשיכים לספר ולשתף, חדוה מתרגשת ודמעות בעיניה כאשר היא מספרת שאנו נמצאים לא הרחק מהכפר בוגדנובה בו נולדה סבתה, שהיא קרויה על שמה. שרה מספרת על מפגש עם רומני זקן, שמספר על חברותיה של אמו שהיו בסיגט ולא חזרו אחרי המלחמה; הוא מתבל את דבריו בידיש ומעיד שהרסו פה את כל בתי היהודים ובנו שיכונים, ומוסיף ואומר, שאמו יצאה מדעתה כששמעה ששכניה לא חזרו. כאשר רצו לתגמל אותו על שהקדיש מזמנו אמר: "אני לא מקבל כלום, זו כפרה על מה שעשה העם הרומני ליהודים". בביתו של אלי ויזל - שמשמש היום מוזיאון, ניתן "לפגוש" את הקהילה היהודית על כל גווניה ולראות את השורשים העמוקים שאליהם היה מחובר. ואנו מסתובבים בסיגט, מתפללים בבית הכנסת הגדול שנותר, ומועקה מלווה אותך, ואינך יכול להשתחרר ממנה, כאשר אתה יודע שהיתה כאן בסיגט קהילה יהודית פורחת ולא נשאר ממנה דבר, כפי שכתב אלי ויזל: "רחוב היהודים-כה שוקק חיים לפני, כה שמים עכשיו".

לתגובות, הערות ושאלות: דבורה מן - מנהלת המרכז 'בעקבות קהילות ישראל' mdvora@013.net

